

Vera v zvezde

Albrecht von Wallenstein je od slavnega astronoma in matematika prejel razlago astrološke karte, ki bi mnoge spravila v obup. Neznani mladi častnik pa je v njej videl napoved vojaških uspehov in visokih položajev. Johannes Kepler je leta 1608 naredil horoskop 25-letnemu častniku češke kraljevine. Kot večina sodobnikov je mladenič verjel, da položaj planetov in zvezd ob času rojstva določa značaj in da znamenja zodiaka razkrivajo človekovo usodo. Častnik se je s slavnim astronomom in matematikom povezal prek posrednika, zato Kepler ni vedel, čigav značaj razčlenjuje. Pa tudi, če bi vedel, mu njegovo ime ne bi nič pomenilo. Albrecht von Wallenstein je postal bogat in slaven šele veliko pozneje. Opozicija Merkurja s konjunkcijo Saturna in Jupitra v Wallensteinovem horoskopu naj bi bila vzrok njegovega omahovanja v odločilni bitki.

Wallenstein je bil tehtnica, rojen je bil 24. septembra 1583 ob 16.36. Kepler je napisal, da je ta človek okreten, živahen, podjeten in nemiren. Zanima ga vse, kar je novo. Ustaljen življenjski slog in pravila vedenja mu ne ustrezajo, ampak teži k novim, nepreizkušenim potem. Redkobesednež, ki ne pove vsega, kar misli ali opazi, je imel v sebi rudi kanček melanholije, kar je astrolog opisal kot "nagnjenost k alkimiji, magiji, čaranju, domačnost z duhovi; prezir in brezbržnost do človeških norm in religij; o vseh predlogih, pa naj prihajajo od Boga ali od ljudi, pa dvomi in jih zaničuje«. Kepler je še napovedal, da bo ta človek »neusmiljen, ne bo poznal ne bratske ne zakonske ljubezni, nikogar ne bo imel rad, zvest bo le sebi in svojim željam, strog do podrejenih, skop, pohlepen, goljufiv, nepravičen, navadno tih, pogosto nagel, pa tudi bojevit in neustrašen«.

Opis osebnostnih lastnosti ni bil privlačen. Keplerjeva napoved za prihodnost pa je zbudila malce upanja: » Večina teh napak bo z zrelostjo izginila. Ta človek nenavadnega značaja je zmožen velikih del.« Zaradi visoko zastavljenih ciljev in hlepenja po oblasti si bo nakopal veliko sovražnikov, toda večinoma mu jih bo uspelo poraziti.

Keplerjev horoskop je na mladega Wallensteina naredil globok vtis. Vedno ga je nosil s seboj in glavne življenjske dogodke primerjal z napovedmi. Rodil se je kot protestant in tako so ga tudi vzgajali. Toda, kjer se je pri 23 letih cinično spreobrnil v katolika je Wallensteinu manjkalo trdno versko prepričanje. Verjel je v zvezde. V življenju je večkrat poiskal nasvet astrologa in pomembne odločitve sprejemal le, ko so mu prebrali, kaj piše v zvezdah

Obdobje uveljavljanja

Tri leta po tem, ko se je spreobrnil v katolika, mu je jezuitski spovednik uredil poroko s starejšo češko vdovo, ki je imela na Moravskem zelo veliko posest. Nekaj let pozneje je kot naročeno umrla, kar je mlademu častniku omogočilo ne le udobno življenje, ampak tudi, da koristi češkemu kralju Ferdinandu II. Ko je Ferdinand leta 1617 v vojni proti Benetkam iskal pomoč, je Wallenstein z lastnimi sredstvi zbral in izuril četo 260 kirasirjev in mušketirjev. S kirasirji, ki jih je vodil na konju, je prebil sovražnikov obroč okoli utrdbe, zveste Ferdinandu, katere branilci so bili na robu lakote in vdaje. Medtem ko je pehota branila del obroča, ki ga je prebil s konjenico, so ranjene in sestradane po Wallensteinovem ukazu z vozovi prepeljali v tabor. Utrdba je bila rešena, Wallenstein pa je pridobil vojaški ugled.

Upor, ki se je razvil v tridesetletno vojno, je Wallensteinu omogočil naslednjo priložnost za doseg vojaške slave. Vojna se je začela z uporom Ferdinandovih protestantskih podanikov proti katoliškemu vladarju, ko so uporniki 22. maja 1618 v Pragi vrgli dva kraljeva svetovalca skozi okno palače. Padla sta 15 m globoko v jarek in pobegnila, toda to je pomenilo, da se bodo morali uporniki spopasti s Ferdinandom.

Tokrat je Wallenstein plačal in izuril cel konjeniški polk, ki je služil kralju. Ko so se moravski podaniki Ferdinandovega bratranca svetega rimskega cesarja Matije pridružili vstaji, je Wallenstein postal tolkovec avstrijske vojske, poslali pa so ga prav nad tiste dežele, iz katerih je črpal bogastvo. Pogumno je zasedel moravski vojni plen in ga izročil cesarju na Dunaju. Moravci so imeli to dejanje za izdajo, zato so zaplenili njegovo imetje in ga do smrti izgnali iz dežele. To Wallensteina ni motilo.

36-letni poveljnik je hitro doumel, da na zmagovalni strani ne bo pridobil le slave, ampak tudi denar. Wallenstein je postal eden izmed največjih vojnih podjetnikov vseh časov. Ni si naivno domišljjal, da mu bosta Ferdinand ali Matija povrnila denar, ki ga je porabil za zbiranje in urjenje čet za njuno stvar. Od njiju je pričakoval in tudi dobil nekaj veliko dragocenejšega: naslove, posestva in prednosti, ki jih ti prinašajo.

Vrhunec kariere

8. novembra 1620 so protestante v bitki na Beli gori pri Pragi dokončno porazili. Ferdinand, ki je medtem nasledil cesarja Matijo, je Wallensteina imenoval za vojaškega guvernerja Češke in solastnika združenja, ki je bilo pooblaščen za kovanje denarja na Češkem, Moravskem in v Avstriji. Vrednost denarja se je najprej znižala na pol, potem pa na tretjino prejšnje vrednosti, Wallenstein pa je začel kupovati posestva mrtvih ali pregnanih protestantskih plemičev. Kmalu se je poročil s hčerko cesarjevega najbližjega dvornega svetovalca in postal friedlandski vojvoda. Bil je najbogatejši človek kraljevine.

Sodobniki so menili, da je Wallenstein ošaben, zloben in tiranski, natanko tako, kot je napovedoval Keplerjev zlovesči horoskop. Razvpit je bil po tem, da je pri najmanjšem povodu ukazal: »Obesite surovino!« To so v glavnem izvajali boječi podrejeni. Njegova vzkipljivost je bila legendarna. Nekoč je menda z mečem prebodel častnika, ki mu je hotel izročiti sporočilo, medtem ko se je pogovarjal z arhitektom.

Poskus, da bi zatrli češko vstajo, ni končal vojne. Ta je leta 1625 vstopila v novo obdobje, ko je danski kralj Kristijan IV prevzel vodstvo protestantov. Kristijan je upal, da bo ob podpori Nizozemske, Francije in Anglije pregnal Ferdinandove katolike iz severne Nemčije. Cesar je dobro vedel, na koga naj se obrne. Wallenstein se je ponudil, da bo zbral in oskrbel cesarsko vojsko 24.000 mož. V zameno je zahteval le dovoljenje, da pobere davke v vseh osvojenih pokrajinah. Kot vrhovni poveljnik cesarskih sil je Wallenstein v naslednjih treh letih nenehno zmagoval v bitkah in nemške protestantske vojvode prisilil, da so se drug za drugim pokorili Ferdinandu,

Spoprijetje z izzivom

Nad Wallensteinovim zmagoslavjem na bojnih poljih pa ni bil navdušen ves katoliški tabor. Maksimilijan Bavarski mu je zavidal in se je bal neodvisnosti, ki jo je Ferdinand dosegel z junaštvij svojega uspešnega generala. Bal se je, da zanj in za druge voditelje katoliške lige kmalu ne bo več prostora.

Ko je Wallenstein izvedel za nesoglasja, je zadevo takoj razčistil. Če ga ne bodo spet imenovali za poveljnika cesarskih sil in mu dovolili, da zatre odpor opozicije z vojsko, ki bo strah in trepet vse Evrope, bo izstopil iz Ferdinandove službe. Čeprav so Maksimilijan in drugi katoliški voditelji pobesneli, je dobil, kar je hotel. Dovolili so mu, da poveča vojsko na 70.000 mož in uveljavi odlok o vrnitvi katoliški cerkvi vsa cerkvena posestva, ki so jih zasegli v protestantskih deželah, in prepoved vseh protestantskih 10 čin, razen luteranstva.

22. maja 1629 je Kristijan podpisal Lübeško pogodbo, v kateri se je strinjal z umikom iz nemških bojev v zameno za vrnitev danskega ozemlja, ki so ga osvojili Wallenstein in drugi katoliški generali. Tako so ozemlje in naslove nekdanjih Kristijanovih zaveznikov, mecklenburških knezov, dodelili Wallensteinu. Na vrhuncu moči se Wallenstein ni imel več za cesarjevega služabnika, ampak je začel neodvisno politiko.

V začetku tridesetletne vojne je cesar Ferdinand II. zmagoval, in sicer po zaslugi bogastva in spretnosti vrhovnega poveljnika Albrechta von Wallensteina (na konju na sosednji strani). Ko pa je general izgubil bitko in se začel skrivaj pogajati s sovražnikom, ga je moral Ferdinand odstraniti. Cesarska krona (desno) je danes le eksponat v dunajskem muzeju.

Oblikovanje opozicije

Na bojnih pohodih po Danski se je Wallenstein zavedel pomembnosti pomorskega trgovanja in pomorske velesile, zato je poskrbel, da so ga imenovali za voditelja cesarske vojske, ki je delovala na Severnem in Baltskem morju. Sanjal je celo o ustanovitvi povojne trgovske družbe, ki bi se kosala z angleškimi in nizozemskimi. Toda ko je obleganje baltskega pristanišča Stralsunda spodletelo, je moral načrte opustiti.

»Nemške kneze je treba naučiti manir,« je nekoč izjavil ošabni general. »Samo cesar je lahko gospodar pri tej hiši.« Wallensteinov poraz pri Stralsundu je voditelje katoliške lige opogumil, da so pritiskali na cesarja, pri čemer so Wallensteina uporabili za navidezno tarčo. Poleti leta 1630 so na zboru volilne skupščine v Regensburgu knezi zahtevali, naj cesar odpusti svojega generala. Pritoževali so se nad velikostjo Wallensteinove vojske, nad tem, da jo vzdržuje s plenjenjem po deželah, skozi katere prodira, pa naj so te protestantske, katoliške ali pa nevtralne, nad krutimi in

samovoljnimi maščevanji in surovim, nekrščanskim načinom, s katerim je obogatel, tako da je osiromašil druge.

Ferdinand je 13. avgusta popustil knezom, da bi ohranil prestol. Privolil je v Wallensteinovo odpustitev, in za njegovega namestnika imenoval 71-letnega grofa von Tillyja, zmagovalca bitke na Beli gori pred desetimi leti in poveljnika katoliške lige, ki jo je vodil zavistni in samovoljni Maksimilijan Bavarski.

Preostala jim je le še neprijetna naloga sporočiti novico cesarjevemu vrhovnemu poveljniku. Wallenstein je cesarjeva sla sprejel v svojem veličastnem šotoru. Na njuno veliko presenečenje in olajšanje general ni pobesnel, ampak je pokazal na kos papirja, na katerem je bila astrološka napoved. Bavarske zvezde naj bi trenutno prevladovale nad avstrijskimi. Maksimilijan je bil močnejši od Ferdinanda in cesar ni imel druge izbire, kot da privoli v zahteve katoliške lige. Potiho, pa je verjel, da bodo v prihodnosti Ferdinandove in njegove zvezde spet v vzponu. Wallenstein je potrpežljivo čakal na neizogibno ponovno povabilo na čelo cesarske vojske.

Švedski zmagoslavni pohod

Medtem ko so se volilni knezi srečali v Regensburgu, je tridesetletna vojna vstopala v tretje, ne pa tudi zadnje obdobje. Ko je švedski kralj Gustav II. Adolf pristal na baltski obali Pomorjanske, je prevzel vodstvo protestantov, kateremu se je pred enim letom pri Lübecku odpovedal Kristijan. Švedski voditelj je bil ogorčen nad katoliškim zatiranjem njegovih protestantskih rojakov, razdražen, ker so zavrnilo njegovo ponudbo za posredovanje v Lübecku, živčen zaradi cesarjevih pomorskih hlepenj in odločen, da bo povrnil ozemlja in naslove svojih sorodnikov, mecklenburških knezov.

Gustav Adolf se je zdel na pohodu na jug nepremagljiv. Kmalu je stopil v zavezništvo s saškim volilnim knezom. 17. septembra 1631 so se pri Leipzigu Švedi in Sasi z združenimi silami 40.000 mož spopadli in porazili približno enako veliko Tillyjevo cesarsko vojsko. Po tej sijajni zmagi je zavezništvo razpadlo. Sasi so odšli na jugovzhod na Češko. Švedi pa so prodirali jugozahodno proti reki Ren. Ferdinandov dvor na Dunaju je zajela panika.

Še enkrat nepogrešljiv general

Wallenstein je bil zaradi odstavitve z mesta poveljnika cesarskih sil zagrenjen, zato je koval maščevanje tako proti Maksimilijanu kot Ferdinandu. Novembra 1630 je začel skrivna pogajanja z Gustavom Adolfom. Ponudil mu je, kot je že tolikokrat storil za katoliško stran, da s svojim denarjem zbere in izuri vojsko, ki pa bi tokrat služila protestantskim interesom. V zameno je zahteval le, da ga imenujejo za podkralja vseh posesti, ki jih bo odvzel Ferdinandu, in podporo pri prizadevanju, da postane češki kralj. Švedski kralj je, razumljivo, omahoval najeti preračunljivca, četudi je ta je slovel po sijajnih uslugah.

Ferdinand, ki je ob švedsko-saškem prodoru miroval, je izvedel, da se Wallenstein ponuja nasprotni strani. Po nazadovanju pri Leipzigu je cesar pozabil na vse pomisleke in spet vpoklical nekdanjega poveljnika, Wallenstein je mirno privolil v to, da v treh mesecih priskrbi vojsko 40.000 mož, ampak le če spet dobi vsa pooblastila kot vrhovni poveljnik. Ko je bil Tilly v bitki na reki Lech spomladi 1632 spet poražen in smrtno ranjen, Ferdinand ni imel druge izbire, kot da popusti Wallensteinovim pretiranim zahtevam.

Zadnji bojni pohodi

Znova nastavljeni vrhovni poveljnik je bil sprva izjemno uspešen. Sase je spodil iz Češke, Švede pa pregnal nazaj na sever. julija 1632 se je z Gustavom Adolfom spopadel v utrjenem taboru pri Nürnbergu. Enajst tednov ni ukazal protinapada in je medtem zlahka odbijal napade Švedov na svoje okope. Jezni Gustav Adolf se je umaknil in Wallensteinu omogočil vdor na Saško. Z okrutno zasedbo Saške je dosegel, kar je hotel: prestrašil je švedske zaveznike in povzročil razkol med Ferdinandovimi nasprotniki.

16. novembra je Gustav Adolf z napadom na malce manj številno cesarsko vojsko pri Lütznju končno zapletel Wallensteina v spopad. Švedski poveljnik konjenice in kralj sta v bitki padla, toda Wallensteinu ni uspelo ohraniti položaja. Ob koncu dneva je bila katoliška vojska poražena.

So Wallensteina porazile zvezde? Kot vedno se je na predvečer pomembnih bitk posvetoval z astrologom. Napoved je bila slaba. Tako je Wallensteina na vrhuncu vojaške kariere premagala vera v

astrologijo. Mož, ki mu je začetni horoskop namenil izjemno odločnost in hlepenje po mogočnih delih, je bil tako odvisen od napovedi zvezd, da je postal omahljiv in bojazljiv v dejanjih.

Spletka, izdaja in konec

Ko je bil s porazom pri Lütznju njegov vojaški ugled omadeževan, se je Wallenstein odločil postati mirovnik. Da bi postal razsodnik med Ferdinandom in Gustavom Adolfom, je moral ohraniti nadzor nad svojo precejšnje vojsko in jo uporabiti kot pogajalski adut pri dogovarjanju med stranema. Na Češkem in Moravskem je postavil zimske tabore in se spet zanašal, da bodo tamkajšnji prebivalci podprli potrebe njegovih čet. To je bilo za Ferdinanda preveč. Od generala je zahteval, naj vojsko razpusti. Wallenstein je sklical vojni svet svojih generalov, ki so podprli njegovo odločitev, da se ne meni za cesarjev ukaz. Ferdinand pri ukazu ni vztrajal, je pa začel razmišljati, kako bi se znebil nadležnega generala.

Wallenstein se večine bojnih pohodov v letu 1633 ni udeležil, Švedi pa so še naprej nizali zmage, ki so jih novembra, okronali z osvojitvijo ključne trdnjave Regensburg. Čeprav je cesar pritiskal nanj, Wallenstein ni hotel ali pa ni mogel popustiti pritiska na Maksimilijana, na Bavarskem in je spet odšel v zimske tabore na Češkem.

Prebrisani general se je vse leto na skrivaj pogajal, s sovražniki, med katerimi je bila zdaj tudi Francija. Se bolj se je ravnal po astroloških napovedih, zato je različnima stranema večkrat ponudil protislovne pogoje za svojo podporo. Na koncu je pri obeh straneh izgubil verodostojnost, pa tudi mnogi njegovi generali so začeli gledati nanj previdno in z nezaupanjem.

12. januarja 1634 je Wallenstein silil svoje generale, naj mu obljubijo podporo, »dokler bo služil cesarju«, v dokumentu, ki naj bi ga podpisali, pa je bil ta ključen del stavka izpuščen. Ko je eden od generalov to pomanjkljivost omenil Ferdinandu, je cesar izdal tajni odlok, s katerim je odpustil Wallensteina in za njegovega naslednika imenoval Matthiasa Gallasa. Gallas je dobil dovoljenje, da aretira in po potrebi ubije izdajalskega vrhovnega poveljnika in vse častnike, ki bi mu ostali zvesti. Sredi februarja so odlok javno razglasili. Wallensteina so obtožili izdaje, zarote in surovega vedenja ter mu odvzeli vse imetje in naslove.

Wallenstein je 22. februarja s tremi zvestimi privrženci, generali Terzko, Ilowom in Kinskyjem, zapustil zimski tabor pri Plznu in se napotil proti meji. Morda so se hoteli pridružiti Švedom. Dve dni pozneje so prispeli do utrjenega mesta Cheb, kjer naj bi bili varni.

25. februarja zvečer je mestni poveljnik povabil četverico ubežnikov na grajsko gostijo. Terzka, Ilow in Kinsky so povabilo sprejeli, Wallenstein pa je ostal v svojih prostorih in se lahko izognil pasti. Tri neoborožene goste so po ukazu časnika, zvestega Ferdinanda, takoj umorili.

Kaj storiti z Wallensteinom? Ura je bila deset zvečer in dvignil se je snežni vihar. Angleškji stotnik Walter Devereux in šest dragoncev so s pomočjo alkohola zbrali pogum in planili v prostore vrhovnega poveljnika. Wallenstein je tisti hip stal ob oknu in morda zaman strmel v nebo, ki naj bi potrdilo položaj zvezd. Ko je Devereux zamahnil s helebardo, je Wallenstein prosil za milost. Bilo je prepozno. Konica orožja mu je že predrila prsi in ga takoj usmrtila.

»Vse kneze in vojvode, da, vse, moram za dobro cesarja spremeniti v sovražnike«, je pet let prej pripomnil Wallenstein. Ni pa predvidel, da bo sam cesar postal njegov sovražnik, ali pa tega ni mogel razbrati iz zvezd.

Albrechta von Wallensteina pogosto omenjajo kot zadnjega kondotjerja, kar v italijanščini pomeni poveljnika profesionalnih vojakov, ki so prodajali svoje usluge različnim evropskim knezom in mestnim državicam med 14. in 16. stoletjem. Med najslavnejšimi kondotjerji je **Francesco Sforza**.

Nezakonski kmečki sin, ki je postal vojak papeža Martina V., je bil leta 1444, ko se je oženil s hčerko milanskega vojvode, že slaven bojevnik. Devet let pozneje se je dokopal do tastove vojvodine in do smrti vladal velikemu delu severne Italije. Leta 1466 je mirno umrl v postelji, star 65 let. Sforza je bil nadarjen tako za državništvo kot za vojskovanje. Varnost vojvodine je ohranjal z modro politiko zavezništva s sosednjimi državami. Pod njegovo vladavino se je Milano razvil v središče umetnosti, industrije in znanosti. Ta položaj je mesto obdržalo do danes.

Pod Francescovimi nasledniki pa se mestu ni godilo dobro. Njegov sin Galeazzo Maria je bil okrutni, samopašeni tiran, ki so ga leta 1476 umorili. Galeazzov brezvestni mlajši brat Ludovico je najprej kot regent služil svojemu mladoletnemu nečaku **Giovanniju Galeazzu**. Po petih letih pa je nečaka vrgel v zapor in prevzel oblast vojvodine. Giovannija Galeazza naj bi v zaporu usmrtili po ukazu njegovega

strica. Ludovico je vladal Milanu do leta 1499, ko so ga porazili in zaprli Francozi. Poleg vojaških junaštev in podpori svilarske industrije, ki je v Milanu zaposlovala 20.000 delavcev, je najbolj ostal v spominu kot pokrovitelj umetnika Leonarda da Vincija.

Francesco Sforza je začel graditi grad Sforza leta 1450, ko je prevzel oblast Milana. Danes je v trdnjavi muzej.

Sicer pa Albrecht von Wallenstein ni bil ne prvi ne zadnji, ki se je ravnal po astrologiji. Kljub posmehu znanstvenikov se vera v to, da je značaj določen z datumom rojstva in da lahko iz horoskopa razberemo ugodna in neugodna znamenja, vztrajno ohranja.

Joseph Goebbels, Hitlerjev minister za propagando si je pri pretkani, zahrbtni manipulaciji medijev pomagal z astrološkim oddelkom.

Indijska ministrska predsednica **Indira Gandhi** menda ni sprejela nobene pomembne odločitve, ne da bi se prej posvetovala z osebnim gurujem.

Iranski šah je tri tedne pred padcem poiskal nasvet pri jeruzalemskem astrologu. Ko je mož v zvezdah prebral neizbežen konec šahovega režima, ni hotel odpotovati v Teheran.

Kamboški predsednik **Lon Nol** je bolj upošteval nasvete svojih astrologov kot generalov.

Po zaslugi nič kaj laskavih razkritij nekdanjega šefa osebja Bele hiše **Donald T. Reagana**, ki jih je leta 1988 objavil v spominih *For the Record*, je najslavnejša sodobna privrženka astrologije Nancy Reagan, žena nekdanjega predsednika. Po Reaganovih besedah je bilo zanašanje gospe Reagan na horoskope in vpliv njenega verovanja na predsednikovo početje »verjetno najbolj varovana hišna skrivnost Reaganove Bele hiše«, Leta 1981 je sanfranciška astrologinja Joan Quigley prepričala gospo Reagan, da bi lahko predvideli poskus atentata na predsednika, ki je bil 30. marca. Od takrat so predsednikove sestanke določali glede na ugodnost horoskopov gospe Quigley.

Vir: Knjiga: Kako se je zgodilo resnično.